

EVENTYRLIG

Gamle fortellinger i ny drakt

I forbindelse med 200-årsjubileet for Peter Christen Asbjørnsens (1812–1885) og Jørgen Moes fødsel (1813–1882) har Nasjonalmuseet laget denne utstillingen, inspirert av museets egen samling av eventyrtegninger. Med utstillingen ønsker vi å rette oppmerksomheten mot illustrasjonene til de norske folkeeventyrene som en viktig del av norsk kulturarv og som et høydepunkt i norsk illustrasjonskunsts historie.

I utstillingen «Eventyrlig. Gamle fortellinger i ny drakt», knyttes Theodor Kittelsens og Erik Werenskiolds illustrasjoner til Asbjørnsen og Moes folkeeventyr til samtidige kunstneres visuelle tolkninger av de samme eventyrene. Rune Johan Andersson, Finn Graff, Harald Nordberg og Annine Qvale føyer seg inn i rekken av illustratører som har gitt eventyrfortellingene nye billedlige fortolkninger. Kjennskap til de klassiske illustrasjonene bidrar til økt bevissthet om denne delen av norsk kunsthistorie, og sammenstillingen med de nyere illustrasjonene vil kunne inspirere unge kunstnere slik at den verdifulle illustrasjonstradisjonen vil leve videre hos nye generasjoner.

Annine Qvale
Kvitebjørn Kong Valemon, 2005

Theodor Kittelsen
*“Har du sittet mjukere, har du sett klarere?”
spurte han. “Nei, aldri!” svarte hun, 1907
Til «Kvitebjørn kong Valemon»*

EVENTYRLIG. GAMLE FORTELLINGER I NY DRAKT

Utstillingens utgangspunkt er de klassiske illustrasjonene til Asbjørnsen og Moes folkeeventyr med vekt på Erik Werenskiolds og Theodor Kittelsens tegninger. Peter Christen Asbjørnsen og Jørgen Moe spilte betydningsfulle roller, ikke bare i innsamlingen av eventyrtekstene på midten av 1800-tallet, men også for utgivelsen av de første eventyrbøkene for barn. Asbjørnsen var også sentral når det gjaldt utgivelsen av de første *illustrerte* eventyrbøkene for barn som ble utgitt på Gyldendal Dansk Forlag i København i perioden 1879–1887. Fra begynnelsen av 1900-tallet og fram til i dag er det utgitt en rekke reviderte utgaver med både klassiske illustrasjoner og bidrag fra senere illustratører. Trebindsverket *Samlede eventyr. Norske kunstners billedutgave* (Gyldendal Norsk Forlag, Oslo, 1936) er imidlertid den første samlede illustrerte utgaven. Den inkluderte de fleste av folkeeventyrene med illustrasjoner av til sammen tre kunstnergenerasjoner.

I Nasjonalmuseets rikholdige samling finnes en rekke tegninger som danner grunnlag for de trykte illustrasjonene. Disse tegningene utgjør en betydelig del av kulturarven som museet forvalter og ønsker å formidle til publikum. Mange av eventyrtegningene er spesielt skjøre og lysømfintlige, noe som medfører at de svært sjelden stilles ut. I «Eventyrlig» får publikum mulighet til å møte kunstskattene på en ny måte.

I tillegg til den historiske forankringen ønsker vi å knytte eventyrillustrasjonene an til nyere tid. Utstillingens originale eventyrtegninger av samtidige kunstnere kan betraktes som en videreføring av tradisjonen fra 1800- og

1900-tallet. Noen har tydelige referanser til forgjengernes illustrasjoner, mens andre vektlegger nye elementer i sin tolkning av eventyrskatten.

Begrepene *nasjonsbygging* og *norsk identitet* sto sentralt på slutten av 1800-tallet, og utgivelsen av de illustrerte utgavene av Asbjørnsen og Moes folkeeventyr kan ses som et viktig innslag i den nasjonale bevisstgjøringen. Den naturtro og beskrivende tegnestilen, kombinert med det innholdsmessige, utgjør kjernen i Werenskiolds og Kittelsens eventyrillustrasjoner. Her finner du fantasifigurer, ulike mennesketyper, inspirasjon hentet fra norske bygdemiljøer og ikke minst et nært samspill mellom natur og mennesker. Disse illustrasjonene ble svært godt mottatt i samtiden, og nærmere 120 år senere er deres posisjon i det norske folks bevissthet fortsatt sterk.

Erik Werenskiold
Syvende far i huset, 1878
Til «Den syvende far i huset»

De fleste nyere illustratører har på ulikt vis forholdt seg til de klassiske eventyrtegnerne, enten som inspirasjonskilde, som direkte referanser eller ved at de bevisst har forsøkt å skape distanse ved å lage nye og originale bilder av eventyrfigurene. Ivo Caprinos filmatisering av norske folkeeventyr med dukkefilmene fra 1950- og 60-årene, har flere referanser til blant andre Erik Werenskiolds eventyrskikkelser og er fortsatt sentrale i norsk barnekultur. I spillefilmen *Trolljegeren* fra 2010 finnes flere tydelige referanser til Theodor Kittelsens trollskikkelser.

I et historisk perspektiv kan vi trekke en linje fra den muntlige fortellertradisjonen til innsamling og nedskrivning av eventyrene, og videre til bokutgivelser og etter hvert reviderte utgaver som har fulgt de norske språkreformene fra 1850-årene og fram til i dag. Et annet interessant aspekt er forholdet mellom folkeeventyrenes internasjonale opprinnelse og dagens norske samfunn preget av et sammensatt kulturelt fellesskap. Framtidige illustrasjoner til de norske folkeeventyrene vil trolig berikes med nye referanser og impulser fra andre kulturer.

Et besøk i utstillingen vil bidra til utvikling av estetisk kompetanse og kulturforståelse samt gi trening i visuell kommunikasjon. Det er en tett forbindelse mellom muntlig fortellertradisjon og den helheten som teksten og illustrasjonene utgjør.

Theodor Kittelsen
*«Jeg skal klemme deg, som jeg klemmer vannet
av denne hvite steinen»*, 1882
Til «Askeladden som kappåt med trollet»

INFORMASJON

Rune Johan Andersson (f. 1945) har utdannelse fra Westerdals reklameskole i Oslo. Andersson har arbeidet som forfatter, tegner og illustratør i en årrekke, blant annet som avistegner i *Dagbladet* og i *Aftenposten*. Han har laget bokillustrasjoner, bokomslag og flere barnebøker med egne tekster og tegninger. Asbjørnsen og Moes eventyr er blant de tekstene han har illustrert både i egne billedbøker som *Gutten som gikk til nordenvinden* og *krevde igjen melet* og *Kvernen som står og maler på havsens bunn*, men også til enkelte av de erotiske eventyrene samt andre folkeeventyr som «Småguttene som traff trollene på Heddalsskogen» og «Gjertrudsfluglen».

Finn Graff (f. 1938) er utdannet tegner og grafiker ved Statens Håndverks- og Kunstindustri-skole i Oslo. Han har virket som avistegner og illustratør i mange år, først i *Morgenposten*, deretter i *Arbeiderbladet*, og fra 1988 i *Dagbladet*. Som avistegner arbeider Graff både med politisk karikatur og kommentartegning og med portrett. Han har i tillegg illustrert flere av Asbjørnsen og Moes eventyr blant andre enkelte av de erotiske eventyrene samt «Skipperen og Gammel-Erik» og «Syvende far i huset».

Harald Nordberg (f. 1949) er utdannet ved Statens Håndverks- og Kunstindustriskole i Oslo, har studert scenografi ved University of Idaho og pedagogikk ved Statens lærerskole i forming. Han har illustrert en mengde barnebøker som for eksempel *Ro, ro til regleland* og *ABC leseboka*. Dessuten har han produsert flere billedbøker med egen tekst. Nordberg har vært hovedillustratør for Aschehougs serie med de store hvite barneøkene utgitt i perioden 1985 til 2009 inkludert *Den store Asbjørnsen* og *Moe-boka*.

Annine Qvale (f. 1963) er utdannet fra Oslo Kunstfagskole og Statens Kunstakademi, Oslo. Qvale arbeider som billedkunstner, illustratør og forfatter. Foruten illustrasjoner til en rekke barnebøker med egen tekst som *Kastanjefolket* og *Formel og Pi*, har hun illustrert *Den store Teskjejerringboka* som fikk pris for *Årets vakreste bøker* i 2011. *Den store boka med eventyr* inneholder utvalgte eventyr av Asbjørnsen og Moes folkeeventyr, Brødrene Grimms og H.C. Andersens eventyr, alle med illustrasjoner av Qvale.

I studiesalen på Nasjonalgalleriet kan du se Erik Werenskiolds og Theodor Kittelsens originale eventyrtegninger. Grupper må bestille tid for besøk: tlf. 21 98 22 63 e-post: studiesalen.ng@nasjonalmuseet.no Åpningstider, se nasjonalmuseet.no

nasjonalmuseet.no

Følg oss på:
[facebook.com/nasjonalmuseet](https://www.facebook.com/nasjonalmuseet)
twitter.com/nasjonalmuseet

NASJONALMUSEET
FOR KUNST, ARKITEKTUR
OG DESIGN